

H

CK.0000064643

THIÊN ĐỒ DÂN GIAN VIỆT NAM

TRẦN GIA LINH

**NGHIÊN CỨU TƯ LIỆU LÝ LUẬN
VĂN HÓA DÂN GIAN VIỆT NAM
(Quyển I)**

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA THÔNG TIN

NGHIÊN CỨU TƯ LIỆU LÝ LUẬN VĂN HÓA
DÂN GIÀN VIỆT NAM

(Quyển 1)

HỘI VĂN NGHỆ DÂN GIAN VIỆT NAM
TRẦN GIA LINH

NGHIÊN CỨU TƯ LIỆU LÝ LUẬN
VĂN HÓA DÂN GIAN VIỆT NAM
(Quyển 1)

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA THÔNG TIN

**DỰ ÁN CÔNG BỐ, PHỔ BIẾN
TÀI SẢN VĂN HÓA, VĂN NGHỆ DÂN GIAN
VIỆT NAM**

(E1, Ngõ 29, Tạ Quang Bửu - Bách Khoa - Hà Nội)

Điện thoại: (04) 3627 6439; Fax: (04) 3627 6440

Email: duandangian@gmail.com)

BAN CHỈ ĐẠO

1. GS. TSKH. TÔ NGỌC THANH	<i>Trưởng ban</i>
2. ThS. HUỖNH VĨNH ÁI	<i>Phó Trưởng ban</i>
3. GS.TS. NGUYỄN XUÂN KÍNH	<i>Phó Trưởng ban</i>
4. TS. TRẦN HỮU SƠN	<i>Ủy viên</i>
5. Ông NGUYỄN KIÊM	<i>Ủy viên</i>
6. Nhà văn ĐỖ KIM CUÔNG	<i>Ủy viên</i>
7. ThS. VŨ CÔNG HỘI	<i>Ủy viên</i>
8. Nhà giáo NGUYỄN NGỌC QUANG	<i>Ủy viên</i>
9. ThS. ĐOÀN THANH NÔ	<i>Ủy viên</i>
10. Ông TRƯƠNG THANH HÙNG	<i>Ủy viên</i>

GIÁM ĐỐC VĂN PHÒNG DỰ ÁN

ThS. ĐOÀN THANH NÔ

Chịu trách nhiệm nội dung:
GS.TSKH. TÔ NGỌC THANH

Thẩm định nội dung:
HỘI ĐỒNG THẨM ĐỊNH BẢN THẢO

LỜI GIỚI THIỆU

Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam (VNDGVN) là một tổ chức chính trị xã hội nghề nghiệp, nằm trong khối Liên hiệp các Hội Văn học nghệ thuật Việt Nam.

Quyết định số 82/NV, ngày 01/03/1967 của Bộ Nội vụ thay mặt Chính phủ đã cho phép Hội Văn nghệ dân gian thành lập và hoạt động trên phạm vi toàn quốc và có mối liên hệ nghề nghiệp với các tổ chức khác ở trong nước và nước ngoài.

Tôn chỉ mục đích của Hội là **“Sưu tầm, nghiên cứu, phổ biến và truyền dạy vốn văn hóa – văn nghệ dân gian các tộc người Việt Nam”**. Trên cơ sở thành quả của các công việc trên, Hội là một trong những đội quân chủ lực góp phần bảo tồn và phát huy những giá trị văn hóa – văn nghệ mang đậm bản sắc dân tộc đã được ông cha ta sáng tạo và giữ gìn trong suốt mấy nghìn năm của lịch sử dân tộc.

Những giá trị sáng tạo đó thể hiện mối quan hệ của các tộc người Việt Nam với thiên nhiên thông qua các tri thức sản xuất nông nghiệp; với xã hội thông qua phong tục tập quán, hội xuân; với nhân sinh quan thông qua các nghi lễ vòng đời người; với vũ trụ và thế giới tự nhiên đã được siêu nhiên hóa thông qua các loại hình tín ngưỡng tôn giáo; với lý tưởng thẩm mỹ thông qua các sáng tạo văn học nghệ

thuật. Ở mỗi tộc người Việt Nam, những lĩnh vực và hình thái văn hóa – văn nghệ này lại được thể hiện trong một sắc thái riêng. Chính kho tàng văn hóa đa dạng đó là nội dung, là đối tượng hoạt động của hội viên Hội VNDGVN.

Sau gần 50 năm hoạt động, được sự lãnh đạo của Đảng và sự chăm sóc của Nhà nước, Hội VNDGVN đã lớn mạnh với trên 1.200 hội viên. Số công trình do hội viên của Hội đã hoàn thành lên đến 5000 công trình, hiện đang được lưu giữ và bảo vệ tại Văn phòng Hội.

Được sự quan tâm của Ban Bí thư và Thủ tướng Chính phủ, Dự án “**Công bố và phổ biến tài sản văn hóa-văn nghệ dân gian các dân tộc Việt Nam**” đã được phê duyệt. Trong giai đoạn I (2008-2012), Dự án đã xuất bản 1.000 công trình, tác phẩm văn hóa - văn nghệ dân gian các dân tộc; Giai đoạn II (2013-2017) Dự án sẽ tiếp tục công bố thêm 1.500 công trình nữa.

Hy vọng, các xuất bản phẩm của Dự án sẽ cung cấp cho bạn đọc trong và ngoài nước một bộ sách mang tính chất bách khoa thư về các sắc màu văn hóa của các tộc người Việt Nam, phục vụ thiết thực vào việc tra cứu, mở rộng hiểu biết của bạn đọc về truyền thống văn hóa giàu có và độc đáo đó; góp phần xây dựng nền “văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”.

Trong quá trình thực hiện nhiệm vụ, Dự án mong nhận được ý kiến chỉ báo kịp thời của bạn đọc gần xa.

Xin chân thành cảm ơn!

Trưởng Ban Chỉ đạo thực hiện Dự án
GS.TSKH. Tô Ngọc Thanh

PHẦN THỨ NHẤT: PHÂN NGHIÊN CỨU

I. KHÁI QUÁT CHUNG

1 - Nghiên cứu tư liệu lý luận về folklore học việt nam

- I -

Văn hóa dân gian tương đương với khái niệm Folklore, một thuật ngữ quốc tế mang ý nghĩa trí tuệ nhân dân. Đó là những sáng tác nghệ thuật tổng hợp có từ thời tối cổ gắn chặt với sinh hoạt nhân dân và theo sát lịch sử cho đến ngày nay. Tuy nhiên, bao thế kỷ trôi qua, chúng ta chưa xây dựng được một hệ thống lý luận riêng, một hệ thống phương pháp luận vững chắc và một bộ lịch sử văn hóa dân gian trong tiến trình hình thành và phát triển qua các giai đoạn... để xác định sự tồn tại của nó như là một bộ môn khoa học độc lập.

Ở thời kỳ xây dựng quốc gia phong kiến độc lập, các nhà nho có quan tâm đến các sáng tác truyền miệng của nhân dân, ghi chép lại những sáng tác được lưu truyền trong dân gian và thể hiện được niềm tự hào đối với truyền thống và sức mạnh của nhân dân, nhưng tư duy lý luận mới dừng lại ở sự thừa nhận vai trò và giá trị xã hội của văn hóa dân gian, chưa thể coi là lý luận khoa học.

Trước cách mạng tháng Tám, có một số công trình sưu khảo văn hóa dân gian có giá trị đặt nền móng cho việc nghiên cứu có tính chất khoa học về văn hóa dân gian ở nước ta như *Tục ngữ phong dao; Truyện cổ nước Nam* (Nguyễn Văn Ngọc); *Việt Nam văn hóa sử cương* (Đào Duy Anh); *Việt Nam văn học sử yếu* (Dương Quảng Hàm)... nhưng những công trình ấy mới làm sáng tỏ văn hóa dân gian như là tư liệu lịch sử dân tộc học.

Cách mạng tháng Tám mở ra một kỷ nguyên mới cho đất nước, đồng thời cũng mở ra một kỷ nguyên mới cho ngành nghiên cứu văn hóa dân gian Việt Nam.

Chủ tịch Hồ Chí Minh viết:

Quần chúng là những người sáng tạo... Nhưng quần chúng không chỉ sáng tạo ra những của cải vật chất cho xã hội. Quần chúng còn là những người sáng tác nữa... Những sáng tác ấy là những hòn ngọc quý.

Với phương châm *Học tập vốn cũ để sáng tạo cái mới*, suy tư về những điều cũ để bảo lưu bản sắc dân tộc, giữ gìn truyền thống quê hương, tìm cho mình một hướng nhìn vừa vững chắc, vừa mới mẻ, những ý kiến của các nhà nghiên cứu văn hóa dân gian, giúp ta có những công cụ cơ bản để đi sâu, tìm hiểu những đặc trưng thuộc bản chất của văn hóa dân gian Việt Nam.

Nghiên cứu tư liệu lý luận văn hóa dân gian Việt Nam là những ý kiến tiêu biểu của các nhà nghiên cứu chuyên và

không chuyên về văn hóa dân gian Việt Nam thuộc nhiều lĩnh vực văn học, âm nhạc, khiêu vũ, tín ngưỡng, tôn giáo, phong tục tập quán, triết học, dân tộc học, nghề nghiệp truyền thống, thú vui dân gian... từ xưa cho đến nay.

Tư liệu nghiên cứu văn hóa dân gian Việt Nam tập hợp đến mức tối đa ý kiến nghiên cứu, tìm hiểu, cảm nhận cái đẹp của văn hóa dân gian. Mỗi người một ý kiến, mỗi người một góc độ, có người bao quát nhiều lĩnh vực, có người chỉ một hai ý kiến... nhưng tất cả làm thành một chuỗi ngọc văn chương mà trước đây còn nằm rải rác trên trang sách này, trong cột báo kia.

Cuốn sách hi vọng là công cụ giúp học sinh, sinh viên, những nhà nghiên cứu khoa học tra cứu, tìm hiểu, tham khảo.

Phần đầu cuốn sách dành cho những trang nghiên cứu.

Tư liệu lý luận về văn hóa dân gian Việt Nam đề cập đến nhiều vấn đề cơ bản, có những vấn đề đã thống nhất, nhưng cũng có những vấn đề còn nhiều ý kiến khác nhau. Do khuôn khổ hạn chế, phần nghiên cứu chỉ hệ thống hóa, giới thiệu, phân tích những lĩnh vực cơ bản:

I. Đánh giá tình hình sưu tầm và nghiên cứu văn hóa dân gian từ thế kỷ XIII đến nay.

II. Tư liệu về bản chất, đặc trưng, chức năng và giá trị của văn hóa dân gian Việt Nam.